

ตำนานพระพุทธรูป

พระศรีสุทัศน์มุนี
เจ้าคณะจังหวัดสระบุรี
เจ้าคณะตรวจการภาค ๔
คณบดีคณะพุทธศาสตร์บัณฑิต
แห่งมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราวุธวิทยาลัย กรุงเทพฯ
ผู้รวบรวมและเรียบเรียง

คำแถลง

เป็นเวลา ๑๐ กว่าปีมาแล้ว ที่ข้าพเจ้าคิดจะ
รวบรวมและเรียบเรียงตำนานพระพุทธรูป ให้เป็น
ที่เชื่อถือได้ เพราะมีผู้นำไปพิมพ์เป็นเล่มบ้าง จาร
ลงในใบลานเป็นผูกบ้าง มีตำนานร้อยแก้วก็มี ร้อย
กรองก็มี เทศนาโวหารก็มี ข้อความตรงกันบ้าง
ไม่ตรงกันบ้าง เป็นการยากแก่การที่จะพิจารณา
วินิจฉัยว่าฉบับไหนเป็นถูกต้อง ข้าพเจ้าได้เคยนำความ
คิดอันนี้ไปปรึกษากับท่านผู้รู้หลายท่านด้วยกัน ท่าน
ก็แนะนำให้ข้าพเจ้า ค้นคว้า รวบรวม และเรียบเรียง
ให้เป็นที่เรียบร้อยเสียใหม่ เพราะพระพุทธรูป
ก็จัดเป็นอนุสรณ์สถานอันสำคัญส่วนหนึ่งของชาวไทย
ซึ่งควรจะได้มีตำนานเป็นหลักฐานไว้

ในที่สุดความพยายามของข้าพเจ้าก็สำเร็จลง
ด้วยดี โดยได้รวบรวมเรื่องพระพุทธรูป ซึ่งมี
กระแสรความพาดพิงอยู่ในที่ต่างๆ เท่าที่ข้าพเจ้า
ค้นคว้าได้ ทั้งยังนำรายชื่อหนังสือที่ปรากฏอยู่

ในหน้าที่ของหนังสือ การเรียบเรียงตำนาน
พระพุทธรูปนี้ ข้าพเจ้าเรียบเรียงเป็นแบบเทศนา
โวหาร เพราะต้องการให้ใช้เป็นแบบเทศนาได้ด้วย
เป็นแบบหนังสืออ่านได้ด้วย จักได้ไม่ขัดแย้งกันอีก
ต่อไป ในการรวบรวมและเรียบเรียงนี้ มีลักษณะ
คล้ายสังคายนาคือ นำข้อความที่มีอยู่ใน ทโน้นข้าง
ทีหนึ่ง มาร้อยกรองรวมเข้าด้วยกัน มิใช่เป็นการ
ประพันธ์เพิ่มเติมขึ้นใหม่แต่อย่างใด ข้าพเจ้าเชื่อ
ว่าตำนานพระพุทธรูปฉบับนี้ จะเป็นฉบับที่สมบูรณ์
ที่สุด ในบรรดาที่เคยมีมาแล้ว

ในการเรียงถ้อยคำแบบเทศนานี้ อาจมีข้อ
ขาดตกบกพร่องได้ ส่วนนี้ของหนังสือนี้ข้าพเจ้า
ขออุทิศแก่ชาวสระบุรีทั้งหลาย ผู้ที่อยู่ร่วมจังหวัด
กับชุมชนนี้สถานนี้โดยทั่วกัน ส่วนข้อขาดตกบกพร่อง
นั้น ข้าพเจ้าขอรับเอาแต่ผู้เดียว

พระศรีสุทนต์สมุณี

วิเศษนะสังคราม กรุงเทพฯ

๓๐ มกราคม ๒๔๕๕

หนังสือที่ใช้ประกอบในการรวบรวม
และเรียบเรียง ตำนานพระพุทธรายน^๕

๑. ตำนานพระพุทธรายฉยักรมศิลป์ากร
๒. หัวใจพระพุทธรศาสนา กัณฑ์ประวัติพระฉาย
๓. คำให้การชาวกรุงเก่า
๔. สวณนิพพาน
๕. ฎีกาขมมงคลอฏฐกเทศนา
๖. พระนมขมขกฏฐกถา
๗. เทศนาเรื่องพระพุทธราย ฉยัโมลาน
๘. พระเจ้าเลียบโลก ฉยัพนเมือง

สารบาญ

หน้า

พระพุทธเจ้าประทับ ณ พระวิหารยพพาราม	๑
เหตุการณ์ก่อนหน้าที่จะเสด็จมาประทับ	๑
พระมหาโมคคัลลานะพาพระบีณโฑล ไปปฏิบัติสมณธรรม	๓
พระมหาโมคคัลลานะนำพระบีณโฑล มาถ้งภูเขามัญจระ	๔
พระมหาโมคคัลลานะพบกัมพรานมัญจระ	๖
พระบีณโฑลสำเร็จพระอรหัตถ์	๑๓
พระมหาโมคคัลลานะพาพระบีณโฑลกลับ	๑๔
พระมหาโมคคัลลานะนำพระบีณโฑลเข้าเฝ้า พระพุทธเจ้า	๑๕
พระพุทธเจ้าเสด็จมาโปรดกัมพรานมัญจระ	๑๗
พระพุทธเจ้าทรงทำปาฏิหาริย์โปรดกัมพรานมัญจระ เลื่อมใส	๒๐

พรานฆาฏกะคู่ชอขรรพชา	๒๗
พระภิกษุฆาฏกะสำเร็จพระอรหัตต์	๒๘
พระพุทธรเจ้าทรงนิรมิตรพระพุทธรฉาย	
แล้วเสด็จกลับพระวิหารบุพพาราม	๒๘
พระพุทธรเจ้าทรงแสดงธรรมปรารภ	
พระภิกษุฆาฏกะ	๓๑

เรื่องพระพุทธราย

จากหนังสือ "คำให้การชาวกรุงเก่า"

ที่เจ้า ปถวี อยู่ทางทิศเหนือพระพุทธราย ที่
เขาสุวรรณบรรพต ข้ามปากแม่น้ำไป ระยะทาง
ห่างวัน ๑ มีเพิงเขาแห่ง ๑ เหมือนอย่างพิงพาน
พระยานาค สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระ
พุทธองค์ได้เสด็จมาอาศรัยยังฝ่นอยู่ที่เชิงเขา แห่งนี้
ทั้งพระพุทธรายก็ประทับอาศรัยนั้น จึงมีรอยพระ
พุทธรายย้ายพระภิกษุออกมาทางข้างหน้า ก็คอยู่
ยังกระเพิงผานั้น โดยอำนาจพระพุทธรายปฏิหาร
พระรูป พระรัศมี ผ่ากาสาวพัตร์แห่งพระพุทธราย
ยังแฉกเห็นเป็นสี่เหลี่ยมอยู่เสมอไม่เศร้าหมอง ยัง
คงเป็นสี่ผ่ากาสาวพัตร์อยู่จนบัดนี้ รอยพระพุท
ธรายซึ่งทรงประภิชฐานคคอยู่กยเงอมผานน หา
ได้มีพระมณฑปหรือ วิหาร สร้างขึ้น ปกคลุม กายังไว้

ไม่ แม้เวลาฝนตกน้ำฝนไหลลงมาตามเงอมนภา ก็
 ไหลหลีก รอยพระพุทธรูปหายไป มิได้ต้องพระฉายา
 ของพระพุทธรูป แต่ก่อนมาพระมหากษัตริราช
 เจ้า เคยให้สร้างพระ มณฑป และ พระ วิหาร ขึ้น
 หวังจะปกข้อมรอยพระพุทธรูป สมเด็จพระอินทร
 เทวราชก็ขึ้นศาลให้หักพังทำลายเสีย เทพเจ้าหา
 พอพระทัยจะให้มิอะไรข้อมรอยพระพุทธรูปไม่ ด้วย
 เหตุนี้พระมหากษัตริราชเจ้าแต่ก่อนมา จึงให้
 ปรายแต่พันทให้ร้ายคาย และให้ทำบรรโคแต่พัน
 ขึ้นไปสู่ทองคำพระพุทธรูป

คุณมัสการพระพุทธรูป ในกำหนดเดือน
 ทุกปี มีพระมหากษัตริย์และเสนามาตย์ราชภูรชาว
 บ้านชาวเมืองไปนมัสการกราบไหว้ และมีการ
 มโหรีสพสมโภชเป็นงานใหญ่เสมอทุกปีมิได้ขาด

หมายเหตุ เขาปลิว คือ เขาฆาฏกะในตำนาน การ
 ที่เรียกว่า ปลิวนี้ เป็นความนิยมเรียก
 ภูเขาที่พระสงฆ์อาศัยได้ ซึ่งชาวบ้าน
 เรียกว่า "เขาดิน" อันมีอยู่หลายแห่ง
 ในสระบุรี

ตำนานพระพุทธราย

(พระพุทธรเจ้าประทับณพระวิหารบุพพาราม)

ยสส ปาปี กติ กมฺมนติ อิมิ ชมฺมเทสนิ
สตฺถวา ปุพฺพารามะ วิหรนฺโต ฉาฏฺฐกิกขุ อารพฺภ
กเถสฺสตี

สตฺถวา อันว่าองค์สมเด็จพระบรมศาสดา เมื่อ
พระองค์ประทับอยู่ ณ พระวิหารบุพพาราม อันมหา
อูยาสีกาวิสาขา สร้างถวาย พระองค์ทรงพระปรารภ
ซึ่งพระภิกษุชื่อว่า ฉาฏฺฐกะ แล้วตรัสพระธรรมเทศนา
นั้น มีคำเริ่มต้นว่า ยสส ปาปี กติ กมฺมนิ เป็น
อาทิ ฉน

(เหตุการณ์ก่อนหน้าที่จะเสด็จมาประทับ)

กิริ คังโคตฺถกัยมา ในกาลอันล่วงมาแล้วเมื่อ
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงบรรลุนิพพานแล้วเมื่อ
โพธิญาณ ณ ควงไม้พระมหาโพธิ์ แล้วพระองค์

ก็เสด็จไปรคประทานพระสถิตยธรรมเทศนา แก่เวณีย์
 สรรพสัตว์ มีพระภิกษุเบญจวักคีย์เป็นต้น ให้ได้
 สำเร็จซึ่งมรรคผล ตามอุปนิสัยสามารถ จวบจน
 ถึงโอกาสที่ไต่เสด็จมาประทับอยู่ ณ พระวิหารเวฬุวัน
 ใกล้กรุงราชคฤห์มหานคร ยังประธานิกรชาวราช
 คฤห์ทั้งหลาย อันมีพระเจ้าพิมพิสารบรมกษัตริย์
 เป็นต้นให้เลื่อมใส ทรงได้ซึ่งพระอัครสาวกทั้ง
 ฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวา คือ พระมหาโมคคัลลานะ
 และพระสารีบุตร เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะ
 เสด็จอำลาจาก พระนครราชคฤห์มา ประทับยัง พระ
 วิหารบุพพารามในพระนครสาวัตถินั้น ก็ยังเชิญมี
 ขตรพราหมณ์ ภารทวาชโคตร ผู้หนึ่งซึ่งชื่อว่า
 บิณฑโฆลเถระ พึงพระสถิตยธรรมเทศนาของพระสัมมาสัม
 พุทธเจ้าแล้ว ก็เกิดศรัทธาได้ทั้ลขอยรรพชาอุปสมบท
 เป็นพระภิกษุในพระพุทธานุศาสน์ พระสัมมาสัมพุทธ
 เจ้าก็ทรงประทานให้ เนื่องจากพระบิณฑโฆลเถระเพ็ง
 จะบรรพชาใหม่ และเนื่องจากพระองค์จะเสด็จมา

ประทับยังพระวิหารบุพพาราม ใน พระนครสาวัตถีใน
 เวิร์วัน พระองค์จึงทรงมอบให้พระบีณโฑละนั้น
 อยู่ในความควบคุมของพระมหาโมคคัลลานะ ให้
 เธอได้ปฏิบัติสมณธรรมจนกว่าจะได้ สำเร็จซึ่งมรรค
 และผล ให้พระมหาโมคคัลลานะได้ช่วยอนุเคราะห์
 พระบีณโฑละไปจนกว่าจะถึงที่สุด เมื่อพระสัมมา
 สัมพุทธเจ้า ทรงมี พระพุทธปฏิมาสร้าง พระมหาโมคคัล
 ลานะเช่นนั้นแล้ว ก็เสด็จอำลาจากพระวิหารเวฬุวัน
 มาประทับยังพระวิหารบุพพาราม พร้อมด้วยพระภิกษุ
 สงฆ์จำนวนมาก ทรงแสดงธรรมสั่งสอนประชาชน
 อยู่ ณ ที่นั้น

(พระมหาโมคคัลลานะพาพระบีณโฑละ
 ไปปฏิบัติสมณธรรม)

มหาโมคคัลลานะ ปณ ส่วนพระมหาโมค
 คัลลานะรับสนองพระพุทธรูปแล้ว ก็ยังอยู่ มิ
 ได้ติดตามโดยเสด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไป พระ
 ผู้เป็นเจ้าจึงพาพระบีณโฑละนั้นไปอยู่ร่วมอาศรัย ณ

สถานที่แห่งเดียวกัน ให้พระบิดาโกละนั้นยัญชิตบัค
 กวากเสนาสนะและเครื่องใช้ตลอดจนถึงกุฏิวิหาร มี
 ลักษณะการประหนึ่งว่าอาจารย์ใช้ศิษย์ และ ศิษย์รับ
 ใช้อาจารย์ ทั้งนี้ ก็เพื่อต้องการจะพิจารณาอุป
 นิสสัยใจคอของพระบิดาโกละว่าจะมี อาสวะควรแก่
 พระกัมมัญฐานอย่างไร ในที่สุดก็ทราบอุปนิสัย
 ของพระบิดาโกละว่าควรในข้างทางสมถยานิกะ คือ
 ต้องเจริญญาณในเบื้องต้น อันสามารถจะได้บรรลุ
 ผลคือ พระอรหัตต์พร้อมด้วยอภิญญามีฤทธิ์เหาะ
 เเหิรเกินอากาศได้ พระผู้ เป็นเจ้าจึงพาพระบิดาโกละ
 ไปสู่สถานที่อันวิเวกต่าง ๆ หลายแห่งหลายสถาน
 แต่พระบิดาโกละนั้นก็ทำ สำเร็จ ฌาน และ มรรคผล
 ตามที่ประสงค์ไม่

(พระมหาโมคคัลลันะนำพระบิดาโกละ

มาถึงภูเขามาฏกะ)

เอกทิวส์ อยู่มากาลวันหนึ่ง พระมหาโมค
 คัลลันะจึงมาพิจารณาว่า ในพื้นชมพูทวีปนี้ เราก้

ได้พา พระบิดาโศทระ ไป ปฏิบัติ สมนถ ธรรม หลาก หน
 หลาก แห่งแล้ว เชอถักหาได้สำเร็จมรรคผลประการ
 ไทไม่ ชรอยว่าบุพพูนิสสัยของเขอนั้น จะนิยมชม
 ชอบไปในทางประเทศที่เข็นข้ำจันคนชนบท พระผู้
 เป็นเจ้าจึงกำหนดคนักเขาประเทศสุวรรณภูมิ อันมี
 อยู่ในทิศบูรพาแห่งชมพูทวีปไกลออกไป จึงแจ้ง
 ความประสงค์ให้พระบิดาโศทระทราบายทุกประการ พระ
 มหาโมคคัลลันะก็เข้าสู่ทุกตถญาณ มีอภิญญา
 เป็นบาท นฤมิตรกายพระบิดาโศทระให้เลิกทำผล
 มะขามข้อมแล้วชอกชายจิวรหะมา ผ่านทะเล
 ผ่านข้ำ ผ่านข้าน ผ่านเมือง ผ่านแม่น้ำและภูเขา
 มาเป็นจำนวนมาก แต่สิ้นเวลาไม่สู่นาน ก็พอมา
 ถึงภูเขามาฏกะอันมีลักษณะกลมและสูง ทางทิศ
 ตะวันออกเฉียงใต้ออกไปก็มีน้ำตกไหล มาตลอด ใต้
 ภูมิภาคพฤษยาและลควาลย์ให้ตั้งขึ้นเขี้ยวขี้ พระ
 มหาโมคคัลลันะจึงคิดว่าสถานทีนี้ คงจะเหมาะจะสม
 มกับบุคคลผู้ปรารธนา จะขำเพ็ญเพียร ทาง พระกัมมัญ

ฐานเป็นมั่นคง พระผู้เป็นเจ้าจึงลงจากอากาศมา
 สูดอกเขา แล้วมองไปดูพื้นแผ่นดินทั่วทุกทิศ จึง
 เห็นหมู่บ้านปลุกติดกันไปเป็นระยะ คือบ้านของพราน
 ฆาฏกะและบริวาร อันมีอยู่ในทิศอีสานและบูรพา
 ของภูเขา พระผู้เป็นเจ้าจึงมาจินตนาการว่าพึงว่า
 ถ้าเราจะหยุดพักม้าเพื่อบูชาพระกัมมัญฐานสันโดษ โดย
 ดำรงขณชอกภูเขานี้ ก็น่าจะได้ แต่ว่าผลนั้นจะ
 มีได้แพร่หลายเป็นคุณแก่คนเหล่านั้นด้วย ถ้าเรา
 ได้ลงไปติดต่อกับประชาชนเหล่านั้น ก็จะได้ช่วยซึ่ง
 กันและกัน เป็นการเผยแผ่พระบรมพุทธศาสนา
 ได้เป็นอย่างดี เมื่อพระผู้เป็นเจ้าคิดเช่นนั้นแล้ว ก็
 ลงจากภูเขาฆาฏกะมีทันช้า แล้วคลายอุทธรณ์ฤมิตร
 กายาของพระบิดาโกละให้คืนคงสภาพทั้งเก่า แล้ว
 ก็พากันเดินไปสู่ลานบ้านของพรานฆาฏกะทันที

(พระมหาโมคคัลลานะพบกับพรานฆาฏกะ)

สายฝนหล่นเย ก็พอกี่เวลานั้นเป็นเวลาบ่าย
 โกลัตะวันออกจะขอบแสง พรานฆาฏกะก็จัดแจงเก็บ

เนื้อที่ไปล่ามาได้ตอนกลางวันนั้นไว้บนร้าน ฟิงกัน
 หนูไว้ที่ข้างร้าน และแขวนถุงลูกหนูไว้บนหัวเท้า
 พรานฆาฏกะก็อาบน้ำชำระกายให้สะอาด แล้วกลับ
 มานั่งสำราญอยู่ ณ ร้านที่เก็บเนื้องกลางบ้านนั้น

โส ปน พระมหาโมคคัลลანะกับพระบีณ -

โกละ ก็พากันเข้าไปสู่ที่ใกล้ฆาฏกะพราน มีอา
 การประตุงตั้งว่าบุคคลผู้หลงทางมาในกลางป่า พระ
 ผู้เป็นเจ้าทั้งสองก็หยุดยืนอยู่เฉพาะหน้าของฆาฏกะ -
 พราน พระมหาโมคคัลลานะจึงมีสุนทรโวหารกล่าว
 กะพรานฆาฏกะว่า “ โภ คหปติ คุณ่อนท่าน
 เจ้าของบ้านผู้เจริญ อาตมาภาพทั้งสอง พลัดบ้าน
 เมืองมา ก็ยังเินเป็นเวลาพลบค่ำเข้าณทันทจะเดิน
 ทางต่อไปก็เกรงว่าจะมีอันตราย ถ้าท่านเจ้าของ
 บ้านไม่รังเกียจอย่างใด ก็โปรดกรุณาอนุญาตให้
 อาตมาภาพทั้งสองได้พักนอนอยู่ณที่ นิสักหนึ่งราตรี
 ก็จะเป็นการดี ”

ฆาฏกฤทธโกล ปน ฆาฏกะพรานได้ฟังสุนทร

ชาติ ของพระเถระเช่นนั้น ก็นึกประหลาดใจระคน
 ด้วยความขุ่นเคือง เพราะพรานฆาฏกะไม่เคยรู้เรื่อง
 ของพระบวรพุทธศาสนา เป็นผู้เกิดอยู่ในกลางป่า
 มีขี้ตมารคาและวงษ์ญาติเป็น พราน ขี้มา ชำ นาน
 หลายชั่วบรรพบุรุษ มีร่างกายเป็นมนุษย์แต่จิตใจโหด
 ร้ายก็คล้ายสัตว์ป่าที่ร้าย พรานฆาฏกะเป็นหัวหน้า
 พรานป่าทั้งหลายตลอดป่าใหญ่นั้น มีภรรยาซึ่งมี
 บุตรด้วยกันเป็นชายสองและหญิงสองรวมเป็นสี่ เมื่อ
 พรานได้ฟังถ้อยคำของพระเถระและได้เห็นรูปลักษณะ
 ของผู้ครองผ้ากาสาวพัสตร์เช่นนั้น ก็ไม่แน่ใจว่าจะ
 เป็นมนุษย์หรือเป็นอะไร และคิดว่าในดินแคว้นแดน
 ที่เราอยู่นี้ไม่เคยมีใครบังอาจเข้ามาขึ้นสง่าวงท่าอยู่
 ในลานบ้านเราได้ อย่างว่าแต่ในลานบ้านเลข แม้ภายใน
 ในประตูป่าไกลจากบ้านออกไป ใครขึ้นเหยียบย่างเข้า
 มาโดยมิได้ขออนุญาต เราก็จะพิณาฏมาให้สิ้นชีวิต
 ด้วยพิษของลูก ขนุก คมปราย ซึ่งอาบด้วยพิษยางน่อง

เมื่
 ผ่า
 ลู
 ส
 โ
 ๗
 ๖
 ๗
 ๗

คน
ร้อง
เข้า
าน
ทศ
น้ำ
งมี
อ
หะ
ะ
น
ป
ป

เป็นแน่นอน แต่ว่าบุคคลประหลาดทั้งสองนี้ สัญจร
ผ่านประตูเข้ามามีได้อย่างไร เราได้เคยสั่งให้พราน
ฉกรรจ์รักษาประตูไว้แต่หลายสิบคน โฉนบุรุษทั้ง
สองนจึงคนคนเข้ามาถึงลานบ้านกระชั้น ชิคตัวเรา
ได้เห็นปานนี้ น่าจะเชื่อว่าเป็นผีมากกว่าเป็นคน
พรานคิดเช่นนั้นแล้ว จึงมีขยล ตอแยแก่พระเดระไปว่า
“ วสลิ ตุกรคนร้าย โฉนท่านจึงออกอาเข้ามาถึง
ท่านหลบหนีซุกซ่อนหรือว่าได้รัยฉนั้นนอนอนุญาตจาก
ใครให้เข้ามา ถ้าได้รัยอนุญาตก็น่าจะมีใครนำพามา
ด้วยสักหนึ่งคน นี้ก็มากินแต่ถ้าฟังตนดูเป็นที่ว่าเข้า
นี้ก็โตไม่ต้องกลัวใคร มีหน้าข้าจะมาขออาครัยหลับ
นอนผ่อนพักข้างอัยปลักษณร่ายกาจเกิน ถ้าหนดท
ระงคโทษให้ ถ้าหากว่าท่านทั้งสองเต็มใจจะพักนอนที่
นี้ให้โตจริง ๆ แล้ว ก็ลองถามคนขนูที่พวงร้านอยู่ทนน
ดูเถิด บางทีมันจะตอบท่านว่าให้นอนได้หรือไม่ได้ ”

โส ปน ส่วนพระมหาโมคคัลลานะเมื่อได้ฟัง
คำปราศรัยเช่นนั้น พระผู้เป็นเจ้าจึงตอบว่า “ โภ

คหปติ กุกรคหปติ ผู้เจริญเราขึ้นสมณะ คือผู้
 สงบกายวาจาและใจ ไม่เป็นเวรเป็นภัยแก่ผู้อื่นแม้
 แต่ด้วยดวงจิต การที่เราล่วงล้ำกรรมสิทธิ์เข้ามาสู่
 แดนของท่านก็มีได้มีประสงค์จะลบล้างหนี้ ประการ
 ใด เรามิแต่เข้าใจข้อตรงและหวังจะชี้แจงแสดง
 ให้คนทุกคนได้รู้ว่าทุกข์สุขและเหตุของทุกข์ สุข เป็น
 เช่นไร การที่ท่านกรุณาให้เราถามคัมภีร์ว่าจะให้
 นอนใดหรือไม่ นั่นนี่ยังเป็นผู้มีเมตตาแก่อาตมภาพ
 เป็นอย่างสูงสุด อาตมภาพจะได้โอกาสพูดคุยกับ
 อนุของท่านณคัมภีร์ ว่าพลาง พระมหาโมคคัลลานะ
 ก็เดินไปทางคัมภีร์นั้นทันที แล้วมีวาทจาว่า
 “กุกรอนุ ท่านผู้ซื่อสัตย์ เมื่อท่านเป็นสมณะของ
 ใคร ท่านก็รับใช้ให้กระทำกิจได้ตามหน้าที่ทุกคร้ง
 ยศคนเราจะลองถามและใช้ท่านข้าง ในทางที่เป็นกศล
 เราขอถามท่านว่าท่านจะสำแดงตนให้กลายเป็นแท่น
 ไสยาศน์ขนาดเราทั้งสองจำวัดได้สบาย มิหรือ

ปลาและหลังคาขายคลอบคลุมให้พอๆ ให้เราได้อีก
 พักจำวัดสักวาทระจะโตหรือไม่ได้”

ธนบุรี ฝ่ายธนบุรี ครั้นจบคำถามของพระมหา
 โมคคัลลานะแล้ว ก็แสดงอาการคงคงว่ามีคนจับเอา
 ขนตง ยังแต่งขนข้างหนึ่งให้ขกแน่นสนิทติดกับพัน
 คน คนทั้งสองข้างก็แผ่ขยายกลายเป็นขนตง
 ไสยาสน์ใหญ่ ปานคงขกหนักคืดคืดคลอออกไปจากตัว
 ของมัน ขนตงนั้น ก็มีอยู่ปลาตงสาครตา พร้อม
 กล้วยหมอนหนูนางทางค้ำเกษาทงสองเตียง มีหลัง
 คาและฝาเคียง คัวร์แก่การไสยาสน์ขกขก

ฆาฏกะพรานได้เห็นพระ จักษ์ด้วย ความมหัศจรรย์
 และตงตงถึงกับปากอ้าตาค้าง หมกหนทางที่
 จะกล่าวคำใด ๆ ไต่อีกต่อไป แต่มานึกในใจว่าคน
 ทงสองนี้ น่าจะเป็นภูตผีขกขกต่างร่างเป็นคนมา
 หลอกเราแม้จะนอนก็คงไม่นอนไปถึงรุ่งเช้า คงจะต้อง
 พลัดตกหกคว่ำลงมาเป็นแน่ พรานคิดเช่นนั้นแล้ว
 ก็แลไปคู้ทางธนบุรี แล้วก็กลับมามาแลคู้ทางพระเถระ

โส ปน ส่วนพระมหาโมคคัลลანะก็บอกให้
 พระบิดไทละชนนอนตเตียงข้างหนึ่ง ชงหินศิระ
 มาทางตัวแล้งชนุ พระมหาโมคคัลลანะก็ขึ้นสู่เตียง
 ออกข้างหนึ่งชงหินเข้ามาสู่แล้งชนุ พระผู้เป็นเจ้ามหา
 โมคคัลลานะก็สอนกัมมัฏฐานให้แก่ พระ บิดไท ละ
 นิ่งชกตสมาธิทำกัมมัฏฐานอยู่จนถึงปัจฉิมยาม ด้วย
 ความที่เคร่งเครียดในการเจริญพระกัมมัฏฐาน พระ
 บิดไทละก็เกิดมีอาการอันม่วงเหงาหาวนอน จึงพัก
 ผ่อนคิดว่า จะจำวัดสักคืนหนึ่ง จึงเอนกายลงยังพัน
 เตียงเพื่อจำวัด เขอกก็เผลอพลัดตกจากเตียง ด้วยอำ
 นาจขาดสติที่จะรักษา พระมหาโมคคัลลานะตื่นขึ้น
 และไต่แลเห็นเช่นนั้น จึงกล่าวติเตียนและตักเตือน
 ให้กำหนดสติเวลาจะนอนทุกคราวไป

ชาฎโก ปน ส่วนนายพรานชาฎกะคืนวันนั้น
 วุ่นวายใจหลับไม่ลง บุตรภรรยาหมู่ญาติและบริวาร
 ในแดนคงส่วนนั้น ก็พากันแตกตื่นมาดู ทุกผู้ทุกคน
 ต่างโจทย์จรรยกันไปตาม ๆ นา ๆ ด้วยไม่เคยเห็นมา

แต่ก่อนกาล เมื่อนายพรานได้เห็นพระบีณ ไทละ
พลัดตกลงจากคันทัน เช่นนั้นจึงกล่าวขึ้นว่า “ วสสิ
ศุกรคนร้ายท่านจะนำความเสนียด จัง ไร มา ให้แก่
ความเป็นอยู่ของเรา บัดนี้ก็จวนจะรุ่งเช้าอยู่แล้ว
ท่านควร จะรู้จักเวลา พากันออกไปเสียจากที่นี่ เรา
จะได้มี โอกาส ใช้ ชนุ ของเราตามปกติต่อไป ”

โส ปน ส่วนพระมหาโมคคัลลანะจึงพาบีณ
ไทละ ลงจากเตียงชนที่อาศรัย แล้วก็นั่งศาลให้ชน
นั้นคนคงสภาพเดิม และตั้งฟังไว้ดังเก่าทุกประการ
พระมหาโมคคัลลანะกับพระบีณ ไทละ ได้มา ประ กิษ
ฐานเฉพาะหน้าของฆาฏกะพราน พระมหาโมคคัล
ลานะได้กล่าวสุนทรโวหาร เป็นการขอบุคคลและอนุ
โมทนา แล้วพระคุณเจ้าทั้งสองก็อำลาฆาฏกะ
พรานเดินลัดคัตติมาตามชายเขา

(พระบีณไทละสำเร็จพระอรหัตต์)

พระมหาโมคคัลลานะเถระเจ้า มาจินตนาการว่า
บนยอดเขาฆาฏกะน มีลักษณะเหมาะสมควรแก่การ

เจริญพระกัมมัฏฐาน สมควรจะพาพระบีณโทละขึ้นไป
 ไปปฏิบัติการทดลองดู พระผู้เป็นเจ้าจึงพาบีณโทละ
 ขึ้นสู่ยอดเขา แล้วให้นั่งขัดสมาธิเจริญสมณธรรม
 สันระยะเวลาไม่นาน จิตของพระบีณโทละก็บรรลุ
 ถึงชงฉานสมาบัติ ในที่สุดก็ได้สำเร็จแก่พระอรหัตต์
 คตกิเลสเป็นสมุจเฉทประหาร ณ ยอดเขา ฆาฏกะใน
 ขณะที่เป็นเวลาเช้า

(พระมหาโมคคัลลานะพาพระบีณโทละกลับ)

เมื่อพระมหาโมคคัลลานะเถระเจ้า เห็นว่าพระ
 บีณโทละสำเร็จพระอรหัตต์แล้ว จึงมาร่ำพียงถึง
 ฆาฏกะพราน ว่าควรที่เราจะทรมานให้หายพยศอัน
 ร้าย ให้ได้ความเลื่อมใสในพระบรมพุทธานุชาสนา
 แล้วจักได้พาให้ญาติพี่น้องและบริวารชน พลอย
 เลื่อมใสไปด้วย จักเป็นการช่วยให้ประชาชนถื่น
 มีความรู้และปฏิบัติชอบ ตามระบอบของพระบรม
 พุทธศาสนา อันจะนำมาซึ่งความสงบและความสุข

สมเด็จพระบรมศาสดา ทรงกระทำปฏิสนธิฐารอัน
 รัย และมีพระพุทธรูปดำรัสตรัสถามถึงความเข้าใจ
 พระมหาโมคคัลลานะก็ได้ทูลถวาย ถึงกิจการ ที่พระ
 พุทฺธองค์ได้ทรงมอบให้กระทำ โดยเฉพาะคือการ
 น้อมนำกัมม์พระปัจเจกโพธิ์ให้ปฏิบัติ พระกัมม์ฐาร
 จนกว่าจะได้สำเร็จซึ่งมรรคและผล ให้พระพุทฺธองค์
 ได้ทรงทราบตั้งแต่ต้นจนจบ และในที่สุดก็ได้
 ทูลถึงพฤติการณ์ของพรานฆาฏกะ อันอยู่ในชนบท
 ไกลออกไป ว่ามีอุปนิสัยศรัทธาพระพุทฺธองค์จะทรง
 พระกรุณาเสด็จไปโปรดให้ได้สำเร็จ ซึ่ง มรรค และ
 ผล สมเด็จพระทศพลสัมมาสัมพุทฺธเจ้า จึงมี
 พระพุทฺธปฏิภาตรัสว่า คุณพระมหาโมคคัลลานะ ตถา
 คตได้เล็งพระญาณ เห็น อุปนิสัย ของ พรานฆาฏกะ
 ตั้งแต่ตถาคตยังอยู่ในเวฬุวันวิหาร แต่ต้องการ
 ที่จะให้พรานฆาฏกะ ได้ประสพ พย เห็น เขตทั้งสอง
 เสียก่อน การพบของเขทั้งสองกับพรานฆาฏกะ
 นั้น ย่อมเป็นการมีอุปนิสัยปัจจัยของพรานให้

แก่กล้าขึ้น การที่ตถาคตได้ใช้ให้เธอควบคุมพระ
 บิณฑุโทษะในการปฏิบัติธรรมนั้น ก็โดยประสงค์
 จะให้ช่วยข่มอุปนิสัยของพรานฆ่าหมู่นั้น พร้อมไป
 ด้วยกัน บิณฑุโทษะก็ได้ปฏิบัติกิจการนั้น ๆ ให้สำเร็จ
 ล่วงไปแล้ว ตถาคตขออนุโมทนาสาธุการ ใน
 วันพรุ่งนี้ ตถาคตจะไปสู่สถานของพรานฆ่าหมู่นั้น
 โดยลำพัง และจะยังพรานฆ่าหมู่นั้นให้สำเร็จ
 ซึ่งมรรคและผล การไปของตถาคตนั้น จะยัง
 ประโยชน์ และความสุข ให้เกิดแก่ประชาชนเป็น
 จำนวนมาก

(พระพุทธเจ้าเสด็จมาโปรดพรานฆ่าหมู่นี้)

อดิโฆ ภควา ครังนั้นสมเด็จพระผู้มีพระภาค
 เมื่อดังวันรุ่งขึ้นอันเป็นเวลาขุณฺณิกัตถุ ก็เสด็จออก
 จากพพารามมหาวิหาร . โดยอธิษฐานซึ่งพุทฺธชาติ
 ฤทธิ ล่องลอยมาในนภลัยประเทศอากาศ เมื่อ
 มาใกล้จะถึงนิवासของพรานฆ่าหมู่นี้แล้ว สมเด็จพระ

พระบรมพระทัยแก้ว จึงเสด็จลงจากเวหา ด้วยหวัง
 ว่าจะทรงแสดงซึ่งพุทธลัทธิ อันงามด้วยพระรัศมีหก
 ประการ ยังสัตว์ป่าและยักษ์ชาติในไพร่สาธต
 ให้ไต่รรมย์ชมพระบารมี อันจะยังหทัยของ
 สรรพสัตว์เหล่านี้ ให้ ไต่แสง สว่าง เป็นทาง ปลุก ซึ่ง
 ขุพขุนิสสัย เมื่อพระพุทธรูปองค์ ไต่เสด็จดำเนิน
 ไปด้วยพระพุทธรูปลลิตาเช่นนั้น สรรพพฤชาลดา-
 วัลย์ก็สว่าง พุ่ง พวยด้วย พระ รัศมี ทั้ง ๖ ประการ
 สรรพสัตว์ ในป่าและยักษ์ชาติบนต้นไม้ ก็พากัน
 งนงหลงพระรัศมี ทกตัวสัตว์หยาบคิ่งอยู่กบที่ ไม่
 อาจที่จะเคลื่อนไหว เหมือนมีใครมาบีบคิ่งคิ่งไว้
 กบที่ ทงนเพราะพระรัศมีของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 งดงามตามส่องซอกซางเข้าไปถึงซัวแห่งหัวใจ ทก
 ตัวสัตว์ล้มไพร่ล้มอาหาร และล้มความทุกข์ความ
 ทรมาณหมดสิ้น ยืนค้อมค้ำอยู่แต่ในแสงสว่างแห่ง
 พระรัศมีนั้น ครั้นมาถึงบริเวณภูเขาฆาฏกะ พระผู้
 มีพระภาคก็เงือกคลดพระรัศมี มีอาการคัจฉังว่า

พระภิกษุสามเณญ์เดินลัดเข้ามาโดยลำพัง แล้วก็นั่ง
 มายังลานบ้านพรานฆาฏกะ ขณะนั้นพรานฆาฏกะ
 กำลังนั่งพักร้อนอยู่กลางลานบ้าน พอเหลือยเห็น
 พระบรมศาสดาจารย์ ก็นึกเคืองชุ่นครุ่นคิดแต่ใน
 ใจ เออเมื่อวานนี้มาสองคนแล้วกลับไปแล้ววันนี้
 จะมาใหม่อีกหนึ่งคน. ชรอยว่าคนเหล่านั้นจะมีกล
 อุบายคบคิดกันมาทำลายเราให้ ถึงซึ่งความฉิบหาย
 พรานฆาฏกะคิดวุ่นวายอยู่เช่นนั้น ก็พอดีพระสัมมา
 สัมพุทธเจ้าเสด็จดำเนินถึง แล้วจึงตรัสกับพราน
 ฆาฏกะว่า “ตกร คหบดีผู้เจริญ อตมาภาพจะ
 ขออาศัยกับท่าน ทน สักราตร หนึ่ง จะไต่ หรือ ไม่”
 นายพรานจึงตอบออกไปว่า “ตกร ท่านผู้เป็นค
 รัย เมื่อวานนี้ก็มีคนชนิกเคยวกกับท่านมาขออาศัย
 ถึงสองคนไต่ก็อความกาหลอลหม่านให้เกิดชุน จน
 ข้าพเจ้านอนไม่หลับ ในที่สุดก็ต้องไล่ขับให้ออกไป
 จากทน วันนี้ท่านจะมารบกวนข้าพเจ้าเช่นนั้นอีก
 ละกรรมมัง ข้าพเจ้าจึงขอยังไม่ยอมให้ท่านพัก

ในลานบ้านนั้นเป็นอันขาด สมเด็จพระบรมโลกนาถ
จึงตรัสกะพรานฆาฏกะว่า “ถ้าท่านไม่กรุณาให้
อาคมภาพัก ฌ ทลานบ้านนั้นแล้ว ก็ขอได้กรุณา
ให้อาคมภาพัก ฌ เเชิงภูเขากัดบ้านนั้น จะไต่หรือ
ไม่” พรานฆาฏกะเห็นว่าเชิงเขาอยู่ห่างเรือน
ออกไปคงจะไม่เกิดความรำคาญอันใดนัก จึงตอบ
อนุญาตว่า “ตามใจท่านเถิด”

(พระพุทธเจ้าทรงทำปาฏิหาริย์ให้พรานฆาฏกะเลื่อมใส)

เมื่อนายพรานเบิกโอกาสให้เช่นนั้นแล้ว สม
เด็จพระบรมประทับแก้ว จึงเสด็จมายังภูเขฆาฏกะ
แล้วเข้าประทับอยู่ ฌ เเชิงเขาเบื้องล่างทางทิศบูรพา
พระองค์ทรงปรารภนาจะทรงมานายพราน และบริ
วารที่เป็นพรานให้ทิ้งเสียซึ่งพยศอันร้าย จึงทรง
อธิษฐานด้วยพุทธาฤทธิ นฤมิตรให้หมีเมฆตงขน
กลุมหุ้มท้องฟ้า ฌ นภากาศมีคมนต์ราวกับเป็นเวลา
ราตรี ในทันทีฝนห่าใหญ่ ก็ตกลงมาในบริเวณ

หมู่บ้านพรานฆาฏกะและเทือกเขาโคยรอบนันทลอค
เวลา ๓ วัน กัย ๓ ราตรี น้ำฝนก็ไหลท่วมสถาน
ที่และเข้าเรือนของนายพรานอะระวุ่นวายกันไปหมด
สมเด็จพระศกาคศเจ้า จึงทรง อธิษฐาน บัน คาลให้
ภูเขฆาฏกะในส่วน ที่ประทับนั้น แผ่นน้ำผายน เงอม
ออกไปคล้ายกับพังพานพญานาค กางกั้นน้ำฝนมิให้
ไหลมาต้องพระวรกายของพระองค์ เมื่อฝนได้ขาด
เมื่อดล นายพรานขและบริวารก็พากันลุยน้ำมายังเชิง
เขาเพื่อเก็บสิ่งของขาง อย่าง อันจะเป็น อันตรายด้วย
น้ำท่วม ทุกคนได้มารวมพร้อมกัน ณ ที่เชิงเขาแล้ว
ก็ได้มองเห็น เงอมผา แผ่นน้ำออกไปเหมือนพังพาน
พญานาค ต่างก็พากันหลากใจ เพราะแต่ก่อน
แต่ใครไม่เคยปรากฏ พวกนายพรานทั้งหมคจึงได้พา
กันขึ้นไปดู ก็แลเห็นพระบรมครูประทับนั่งขัดสมาธิ
อยู่ในพังพานของภูเขานั้น ทุกคนพากันอัศจรรย์
ใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะไม่ทราบความจริงว่า ฝน
ที่ตกใหญ่สามคืนสามวันก็ ภูเขากับแผ่นพังพาน .

ออกมากที่สุด สองอย่างนี้เกิดขึ้นเพราะอะไร พวก
พรานทั้งหลายก็ได้นึกคิดคาดคะเนสันนิษฐาน ที่
เข้าไปในคานคกมี คานร้ายกมี ที่เข้าไปในคาน
คินน ก็สันนิษฐานว่า เหตุการณ์ทั้งสองอย่างนี้
เกิดขึ้นเพราะ คักตานอากาศของ บุคคลคนเคยวนที่
มาขอพัก เพราะมีรูปและลักษณะเช่นเดียวกันกับ
บุคคลสองคนที่มาขอพักวันก่อน คนทั้งสองนั้นได้
บันดาลให้คินนขึ้นเตียงนอนได้มาแล้ว ส่วน
คน ๆ นี้ คงจะบันดาลฝนและบันดาลภูเขายิ่งกัน
ฝนนั้นได้เป็นแน่ ที่แปรความไปในทางคานร้ายกมี
ก็สันนิษฐานตรงกันข้าม คือ บุคคลที่มาขอพัก
ก่อนก็ตาม ที่มาขอพักขณะนั้นก็ตาม ล้วนเป็นคน
ชั่วร้าย เพราะนำมาซึ่งภัยอันตรายนานัปการ
ต่างคนต่างก็สันนิษฐานออกของคนึงไป ในที่สุด
พรานฆาฏกะ ก็เข้าไปใกล้และร้องถามกับสมเด็จพระ
ผู้มีพระภาคเจ้าว่า วสลิ ตกรคนร้าย เพราะ
การมาอาศัยของท่านที่เคียว จึงทำให้เกิดมีฝนตก

ใหญ่พวกเราทั้งหลายไม่เป็นอันใดทำอะไรทั้งสามคืน
 และสามวัน มีหน้าข้าท่านยังมากัดแปลงแต่งภูษา
 ของเราให้วิปริตผิดเพี้ยนไป ท่านขอพักกระเราไว้
 เพียง ๑ ราตรี ยึดนเวลาก็กว่งมา ๓ ราตรีแล้ว
 ท่านไม่ควรจะอยู่ชักช้าให้ผิดสัญญาไป สมเด็จพระ
 พระจอมไตร ๑ สัมมาสัมพุทธเจ้าจึงตรัสตอบว่า กุ
 กรคหบดีผู้เจริญ เรามาขอพักเพียงราตรีเดียวจริง
 ของท่าน แต่ว่าฝนตกหนักตลอดวันตลอดคืน ไม่มี
 ทางที่เราจะไปจากที่นี่ได้ แม้ฝนจะหายลงไปใ
 ชณะนี้ ภูมิภาคก็ท่วมทันสิ้นไหลคล้ายสายน้ำ สุก
 ที่เราจะยกเดินไปได้ ท่านผู้เจริญเราขออาศัยพัก
 ที่ออกัสกราตรีหนึ่ง พอให้น้ำงวดลงแล้วเราจะลา
 ไป ในที่สุดพรานฆาฏกะก็พาพรานทั้งหลายกลับที่
 อยู่ของตน ๆ สมมาสมพุทฺโธ ปน ส่วนสมเด็จพระ
 ทศพลสัมมาสัมพุทธเจ้า เมื่อดวงราตรีวนนพระ
 องค์ก็ทรง อธิษฐานให้หมู่ เทพยคา และ หมู่ พรหม
 เข้ามาเฝ้า นับตั้งแต่เหล่าภุมมเทวดาขึ้นไปจนถึง

เฝ้าพระองค์แสงสว่างที่เวียนวงไปทั่วภูเขามาภูกระหนั
 คีร์คิมของเหล่าเทพยดาทั้งหลายนั้น นายพรานมา
 ภูกระกัษวิวารก็เห็นจริง และพากันนั่งประณมมือสั่ง
 สาธุการ สรรเสริญในความใหญ่ยิ่งของพระสัมมา
 สัมพุทธเจ้า แล้วก็พากันทูลถามถึงเพศและภาวะ
 ของพระองค์ ตลอดจนการมาพักแรมอยู่ ณ ภูเข
 มาภูกระหนั สมเด็จพระผู้มีพระภาคจึงทรงแสดงถึงประ
 วัติของพระองค์ นับตั้งแต่เป็นเจ้าชายสิทธัตถะอยู่
 ในนครกบิลพัสดุ์ ไต่ทอดพระเนตรเห็นเทวทูตทั้ง ๔
 คช คนแก่ คนเจ็บ คนตาย และบรรพชิต แล้ว
 จึงเสด็จออกบรรพชา ไต่ทรงแสวงหาพระสัมมา
 สัมโพธิญาณอยู่ ๖ ปี จึงได้ตรัสรู้เป็นชินศรี
 สัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็เที่ยวแนะนำสั่งสอนประ
 ชาชนให้ไต่สำเร็จซึ่งมรรคและผลตลอดมา การ
 ทักถาาคตไต่มุ่งหน้ามาขอพักอยู่ ณ ที่นี้ ก็ด้วย
 ปรารถนาที่จะอนุเคราะห์พวกท่านให้ไต่พყแสงสว่าง
 ของธรรม อันจะน้อมนำให้ท่านทั้งหลายไต่สำเร็จ

ซึ่งมรรคและผล ทำตนให้บริสุทธิ์ผ่องใส ซึ่งใน
 ที่สักจะไต่ขรรลุถึงซึ่งความสุขอันสูงสุด พระสัมมา
 สัมพุทธเจ้า มีพระคำรัสตรัสถามความเป็นไปของ
 นายพรานและบริวารทั้งปวง ซึ่งนายพรานและบริ
 วารก็กราบทูลถวายตามความจริงทุกประการ พระ
 ผู้มีพระภาคจึงมีพระ พุทธขรรพการ ตรัสแสดงโทษ
 ของการฆ่าสัตว์ว่าเป็นไปเพื่อเวรภัย แล้วทรงแสดง
 ถึงการงกเว้นโดยที่มีหลักในใจว่า

สพฺเพ ตสฺนฺติ ทณฺทสฺส สพฺเพสํ ๓ชีวิตํ บีย
 อดฺตานํ อูปมํ กตฺวา น หนฺนยฺย น ฆาฏฺเษ.

ซึ่งแปลความว่า

สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงย่อมสังกตแล้ว คืออาชญา
 ชีวิตย่อมเป็นที่รักของสัตว์ทั้งหลาย ทั้งสิ้น บุคคล
 ทำตนให้เป็นอุปมาดังนี้แล้ว ไม่ควรเขี่ยคเขี่ยพ
 และไม่ควรม่า คั้น

มีอธิบายว่า สรรพสัตว์ในโลกนี้ ย่อมมีความ
 สติงกลัวต่อการถูกทำร้าย แม้จะไม่ถึงซึ่งความ
 ตายก็ตาม และย่อมมีความรักชีวิตของตัวทั่วถึง
 กัน ควรเราท่านจะพิจารณานำความรู้สึกอันนี้
 เปรียบเทียบกับตนดู ก็รู้ว่าไม่ควรแท้ที่จะ
 เบียดเบียน และล้างผลาญซึ่งกันและกัน

(พรานฆาฏกะทูลขอบรรพชา)

นายพรานฆาฏกะ และ ขวี่วาร ได้ พังพระพุทธรูป
 โอวาทคังแล้วก็ยังเกิดความเลื่อมใส โดยเฉพาะ
 นายพรานฆาฏกะ ได้มีจิตต์ใจน้อมไปในบรรพชา
 จึงทูลถึงความปรารถนาอันนี้ให้พระผู้มีพระภาค
 ทรงทราบและโปรดประทานบรรพชา สัมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้าก็ทรงยังพรานฆาฏกะให้ ไต่บรรพ
 ชา ด้วยเอหิภิกขุอุปสัมปทาวิธ มีเพศเป็น
 ภิกษุใน พระบวร พุทธศาสนา การบรรพชาของ
 ภิกษุฆาฏกะครั้งนั้น ย่อมทำจิตต์ใจของประชา

ชนในคำบถฆาฏกะนั้น ให้หันเข้าสนใจในพระพุทธรูป
ศาสนา สำหรับบุตรและภริยาของนายพรานก็
ได้แสดงตนเป็นอุบาสกอุบาสิกา ขอดังซึ่งพระรัตน-
ตรัยเป็นสรณะตลอดชีวิต บรรดาญาติมิตรและบริ-
วารของภิกษุฆาฏกะบางส่วน ก็เลื่อมใสแสดงตนเป็น
อุบาสกอุบาสิกา แต่บางส่วนก็ยังมัวทำเพิกเฉยอยู่

(พระภิกษุฆาฏกะสำเร็จพระอรหัตต์)

สตถา สมเด็จพระบรมครู เมื่อได้ทรงประ-
ทานบรรพชาแก่พระภิกษุฆาฏกะแล้ว พระองค์
ก็ทรงแนะนำพระกัมมัฏฐาน ให้ภิกษุฆาฏกะได้ปฏิบัติ
อนุวัตรตามอริยาครัย ไม่นานเท่าใดพระภิกษุ
ฆาฏกะก็ได้หยั่งจิตลงสู่วิปัสสนาธรรม กำจัด
กิเลส คือ ราคะ โทษะ โมหะ ออกจากขันธสันดาน
ปานดังคัน ถ้วยที่ ถูฟาด ฟัน ด้วยดาบ อันคมกล้า
พระภิกษุฆาฏกะ ก็ได้บรรลุซึ่งพระอรหัตตผล เป็น
พระอริยบุคคลผู้ประเสริฐ ใน พระ บวร พุทธ ศาสนา

พระฆาฏกะเถระ ไต่ไปยัง อุทาน วาจา ในเมื่อ คน ไต่
บรรลุประอรหัตตผลว่า

อหิ ปุพฺเพ จิรํ มุโฬห พหุสตุเตว ฆาฏโก
อิทานิ สทฺธมฺมํ ญตฺวา น ปุ น อตถากโร
วิมุตฺโต สพฺพทกฺขเหหิ วิหรามิ สุขํ วัต

ซึ่งแปลความว่า

แต่ก่อนนี้ เราเข้าใจผิดมานาน ไต่กระทำ
การฆ่าสัตว์เสียเป็นอันมาก ยักนี้ เรารู้พระสัท
ธรรมแล้ว เราไม่กระทำเช่นนั้นอีกต่อไป เราได้
หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงแล้ว เราอยู่เป็นสุข
สบายหนอ !

เมื่อพระฆาฏกะไต่สำเร็จพระอรหัตตแล้ว ก็
อภิมย้อยู่ในวิมุตติสุขตลอด ๓ วัน

(พระพุทธรเจ้าทรงนirmanitพระพุทธรายแล้ว
เสด็จกลับพระวิหารบุพพาราม)

อธิโข ภควา ครังนั้น สมเด็จพระผู้มีพระ

ภาคจึงตรัสเรียกพระฌาฏกะเถระมา แล้วมีพระ
 พุทธฐักขาตรัสอ้ำลว่า “ตุมกร ฌาฏกะ ตถาคค
 ไค้ประธานอมตธรรมให้แก่เธอแล้ว และเธอก็ไค้
 ขริโภคอมตธรรมนั้นแล้ว ตถาคคจะไค้อ้ำลเธอ
 กลับไปยังบุพพารามวิหาร ณ กาลขัคนี้” พระ
 ฌาฏกะเถระไค้ฟังพระพุทฐักขาแล้วก็ทูลขอพระวโร
 กาสโดยเสด็จไปด้วย แต่สมเด็จพระผู้มีพระภาค
 ไม้ทรงอ้ำนวยตามทูลขอนั้น ทรงมีพระพุทฐักขา
 ให้พระฌาฏกะเถระ อยู่ประจำ ยังฌาฏกะ บรรพคณ
 เพื่อจะไค้ทำหน้าที่แนะนำสั่งสอน ญาคิ มิตร ขริ
 วาร และประชาชนให้ละเสี่ยซึ่งอกคตทจริต ประ
 กอบกิจแต่ในทางที่เขีนคุณเขีนประโยชน์ ทั้งแก่ตน
 และบุคคลอื่น พระฌาฏกะเถระไม้อาจที่จะฝำฝน
 ขันพระพุทฐักขา ไค้จึงกราบทูลขอให้พระ พทธ องค์
 ทรงประธานสิ่งหนึ่ง สิ่งใด ไว้เขีนอนุสาวรีย์ที่ระลึก
 ถึง พระผู้มีพระภาค จึงทรงกระทำพระป้าฎิหาร
 อธิษฐานให้พระฉายาลักษณ์ของพระองค์ปรากฏอยู่ณ

เงอมนผาแห่งฅาฏกะบรพท ซึงปรากฏอญจนตราบ
 เท้าทุกวันนั้น แล้วพระองค์ไคมีพระพุทธรูปกาครวล
 แก่พระฅาฏกะเถระว่า คุกรฅาฏกะ ตถาคคไค
 อธิษฐานฉายาลักษณไว้แทนตัวแล้ว ณ เงอมนผาน
 ถ้าผู้ไคมีความปรารถนาที่จะเห็นฉายา ของตถาคค
 แล้ว ก็ให้พากันมาคไค ณ สถานที่แห่งนั้น การ
 ไคเห็นฉายาของตถาคคคน ย่อมเป็นไปเพื่อประ โยชน
 และความสุขเป็นอันมาก เมื่อสมเด็จพะผู้มีพระ
 ภาคไคทรงแสดงอนิสสของการ คุ การเห็น พระ-
 พุทธฉายาลักษณเช่นนี้แล้ว พระองค์ก็อาลาพระ
 ฅาฏกะเถระเสด็จนิวัตกรลย์ไปสู่ บพพารามมหา วิ-
 ทาร โดยอธิษฐาน ซึงพุทธาธิฤทธิล่งลอยไปใน
 ท่ามกลางอากาศเวหา

(พระพุทธรเจ้าทรงแสดงธรรมปรารภพระภิกษุ
 ฅาฏกะ)

สมมาสมพุทโธ เมื่อสมเด็จพะสัมมาสัม
 พุทธรเจ้า เสด็จถึงพระวิหารบพพารามแล้ว พระองค์

ไท้ทรงเล่าเรื่องนี้ ให้พระ มหาโมคคัลลานะ และ พระ
 ภิกษุทั้งหลายฟัง อเถกทิวสั อยู่มา ณ กาลวัน
 หนึ่ง พระภิกษุทั้งหลายพากันสนทนากันว่า ฌาฏกะ
 ภิกษุนี้ ไต้เคยกระทำบาปหลายช้ำมาเป็นอันมาก
 ยากที่จะหันบาปให้พ้นไปได้ สมเด็จพระผู้มีพระภาค
 ตรัสถามพระภิกษุทั้งหลายถึงเรื่องการสนทนา ต่าง
 ก็กราบทูลเรื่องให้ทรงทราบทุกประการ พระองค์
 จึงไต้ทรงประทานพระพุทธรูปว่า คุณภิกษุทั้ง
 หลาย ฌาฏกะภิกษุนี้ แม้จะไต้ทำบาปไว้เพราะ
 ความเขลาในตอนต้น แต่ภายหลังไต้ทำกุศลจน
 ถึงไต้บรรลุประอรหัตต จิตว่าเป็นผู้พ้นจากชาติ
 ชราพยาธิ และมรณทุกข์ทุกประการ แม้กรรม
 เก่าจะไต้ติดตามล้างผลาญในกาลต่อไป ก็หมด
 วิสัยที่จะสนองผลพ้น โอกาสและเวลา เมื่อจะทรง
 แสวงพระสัทธรรมเทศนา อนุวัตรตามที่เหตุเกิด
 ขึ้น จึงไต้มีพระพุทธรูปกาตรัสเป็นพระคาถาว่า

ยสฺส ปาปํ กตํ กมฺมํ กุสฺเสน ปหฺยติ
 โสมี โลกํ ปภาเสติ อพฺภามฺตุโตว จนฺทิม่า
 ซึ่งแปลความว่า

บุคคลใด ทำกรรมเป็นบาปไว้ แล้วละ
 เสียได้ด้วยกุศล บุคคลนั้นย่อมยังโลกนี้ให้
 สว่าง ดุจดั่งพระจันทร์ ที่แย้มออกจากกลีบ
 เมฆยังโลกให้สว่าง ฉะนั้น

อธิบายว่า คนใดไม่เลือกที่จะเป็นหญิง หรือ
 ชาย เป็นคฤหัสถ์หรือบรรพชิต แม้จะได้ทำบาป
 หรือทุจริตมาในกาลก่อน แต่ภายหลังฉันฉันทา
 ทำกุศลหรือสุจริตได้ คนนั้นย่อมจะเสื่อมคลายละ
 วางห่างจากบาปนั้น เป็นอันว่าทอดทิ้งบาปเสียได้
 เขาก็จะบริสุทธิ์สะอาดปราศจากความชั่วไป ผ่องใส
 สว่างทั้งในส่วนตนและทั้ง ในส่วนบุคคลอื่น ที่มา
 เกี่ยวข้อง เสมือนที่ด้วยพระจันทร์ อันชาวเมืองผ่าน
 พ้นจากกลีบเมฆ ย่อมส่องตัวเองให้ดิเรกเลิศใน

ท้องฟ้า และยังพินโลภให้แจ่มจำด้วยแสงจันทร์
 คนนั้น เมื่อสมเด็จพระอรหันต์สัมมาสัมพุทธเจ้าทรง
 แสดงธรรมจบลงแล้ว ขวัญที่มาร่วมฟังกันอยู่
 ณ ที่นั้น ก็โตสำเร็จมรรคและผลเป็นจำนวนมาก
 เรืองทศมเด็จพระผู้มีพระภาคทรงนรมิตร พระพุทธ-
 ฉายที่ภูเขามาฏกะก็จบลงเพียงเท่านั้น

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์การพิมพ์พาณิชย์ -
 ข้างกระทรวงมหาดไทย พระนคร
 นายซีพี แจ็งคำข้า
 พิมพ์และตีพิมพ์โฆษณา พ.ศ. ๒๕๗๕